

Tudósítás a Magyar Kriminológiai Társaság VI. Országos Kriminológiai Vándorgyűléséről

A Magyar Kriminológiai Társaság VI. Országos Kriminológiai Vándorgyűlésének a Miskolci Egyetem adott otthont; a kétnapos, 2008. október 16-án és 17-én megrendezett, a „Koncepciók és megvalósulásuk a rendszerváltozás utáni kriminálpolitikában” címet viselő konferencia a Miskolci Egyetem Regionális Felnőttképzési Központjában zajlott le.

A vándorgyűlés **Váradi Erika**, a miskolci szervező bizottság vezetője köszöntőjével, illetve **Patkó Gyula**, a Miskolci Egyetem rektora, **Szabó Miklós**, a Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar dékánja és **Nyíró Pál**, Miskolc város közbiztonsági tanácsnoka megnyitó beszédével vette kezdetét. Ezt követően **Szabó András**, a Magyar Kriminológiai Társaság tiszteletbeli elnöke – köszöntve a hallgatóságot – azt hangsúlyozta, hogy „a kriminológia tudománya mára az extenzív fejlődés korszakába jutott, egyre bővül azoknak a tárgyaknak a köre, amelyre a kriminológia figyelme kiterjed”. **Gönczöl Katalin**, a Társaság elnöke a civil szervezet megalakulásának 25. évfordulója kapcsán az 1908-as I. Büntető Novella „jelszavait” – haladás és reform – ajánlotta követendő példaként a vándorgyűlés résztvevőinek figyelmébe.

Az első plenáris ülés, amelynek levezető elnöke **Gönczöl Katalin** volt, az állam működésének zavarairól, az állami jogérvényesítés elégtelen voltáról vázolt nagy ívű képet **Fleck Zoltán jóvoltából**. Mint **Fleck Zoltán** – többek között – kifejtette: a mai magyar társadalomban általánossá vált a normaszegés, a normasértő kultúra kialakulását a „következménynélküliség” is erősíti, a „rendetlenség” felszámolása úgyszólván lehetetlennek tűnik. Zárszóként az előadó – **Durkheim** szavait idézve („A szakmák képesek normákat teremteni”) – a Magyar Kriminológiai Társaság szerepéről is szólt.

A második plenáris ülés, amelynek levezető elnöki tisztét **Finszter Géza** látta el, a „Kriminálpolitikai törekvések és reformok a rendszerváltozástól napjainkig” címet viselte. Az első előadó, **Nagy Ferenc** kronológiailag tekintette át az elmúlt közel húsz évet; szerinte napjainkra a kriminálpolitika a politika eszközzé silányodott. **Lévay Miklós** a kriminálpolitikát alakító tényezőket elemezte, s aláhúzta, hogy a kriminálpolitikának az értékelő és a hatékonyság-vizsgáló szerepe a legfontosabb. **Kerezi Klára** a reformok sikerességéről szólva kifejtette, hogy a rendszerváltozás óta lezajlott jogszabályi reform nagyrészt sikeres volt; a szervezeti reformokat viszont nagyrészt sikertelennek, a működési reformokat pedig a szervezeti reformoknál kissé sikesebbnek ítélte meg. **Farkas Ákos** a „Kriminálpolitikák vándorúton” című előadásában a kriminálpolitikát a globalizáció kontextusába helyezte.

Az ebédszünetet követően a **vándorgyűlés programja szekcióülésekkel folytatódott**. Jelen sorok írója „**A bűnözés mérésének problémája**” című szekció ülésén vett részt, amelynek levezető elnöke **Vavró István** volt. **Nagy Tibor** az ENYÜBS (Egységes Nyomozóhatósági és Ügyészségi Statisztika) fejlesztésének problematikájáról tartott előadást. **Kó József** hangsúlyozta, hogy az ENYÜBS és a bírósági statisztika önmagában nem alkalmas a bűnözés mérések valós feltárására, és a „hivatalos” statisztikák mellett az egyénekre, illetve a szervezetekre szabott viktimológiai vizsgálatok és az ún. önbevallásos felmérések alkalmazását javasolta. **Papp Gábor** és **Déri Pál** – egymással részben vitázva – a bűnügyi statisztikai mérések egyes módszertani kérdéseivel foglalkoztak korreferátumukban.

A következő szekcióülés, amelyen a tudósítás szerzőjének volt szerencséje részt venni, „**A fiatalkori bűnözés alakulása Magyarországon**” címet viselte. A szekció levezető elnöki tisztét **Németh Zsolt** látta el. **Parti Katalin** egy nemzetközi, a látens fiatalkori devianciákat vizsgáló kutatás legfontosabb magyarországi eredményeit ismertette korreferátumában. Mint elmondta: a magyar fiatalok körében három alapvető tényező játszik szerepet a deviancia alakulásában: ezek az életkor, a baráti társaság és az alkoholfogyasztás; a devianciák terén látványos a lányok fokozatos térnyerése; az erőszakos cselekmények között a csoportos verekedés a leggyakoribb. **Solt Ágnes** a fiatalkorú bűnelkövetők életútjának jellemzőit mutatta be saját kutatásaira alapozva, amelyek közül különösen a szegregált telepeken élő fiatalok körében végzett felmérésének tapasztalatai keltettek nagy érdeklődést a szekcióülés résztvevőinek körében. **Gyurkó Szilvia** a gyermek- és fiatalkorú elkövetőkkel szemben alkalmazott jogkövetkezményekről konkrét angliai és amerikai eseten keresztül adott nemzetközi kitekintést.

A konferencia első napjának szakmai programja újbóli plenáris üléssel, **a szekcióvezetők beszámolójával ért véget**. **Korinek László** a „Rendőrségi – rendészeti reformok” című, **Németh Zsolt** a fiatalkori bűnözéssel foglalkozó, **Hatvani Erzsébet** a pártfogó felügyelet reformjéről szóló workshop, **Lévay Miklós** a „Doktoranduszok Fóruma II.” című szekció előadásait ismertette. Ezt követően **Barabás Tünde** „A vádelhalasztás gyakorlati tapasztalatai” című, **Bárándy Péter** a büntetőeljárás reformját tárgyaló választó, **Vavró István** a bűnözés mérésével foglalkozó, **Kerecsi Klára** az áldozatsegítésről tartott workshop, végül **Váradi Erika** a „Doktoranduszok Fóruma I.” című szekció eseményeiről számolt be.

A vándorgyűlés aznapi programja állófogadással zárult, amelyen **Szabó András**, a Magyar Kriminológiai Társaság tiszteletbeli elnöke mondott pohárköszöntőt.

A konferencia második napjának első plenáris üléseként az „Igazságügy-miniszterek reggelije” című program szerepelt, mely során a rendszerváltás utáni igazságügy-miniszterek beszéltek „saját” kriminálpolitikai reformjaikról és azok utóéletéről. A kerekasztal-beszélgetés résztvevői – ábécé sorrendben – **Avarkesi Dezső** (Vastagh Pált képviselve), **Balsai István**, **Bárándy Péter**, **Dávid Ibolya**, **Draskovics Tibor** és **Petrétei József** voltak. A moderátor szerepét **Kadlót Erzsébet** látta el. A jó hangulatú eszmecsere a miniszterek saját büntetőpolitikai elképzeléseik mellett kifejtették, mit tartottak legnagyobb sikerüknek, s mit tennének ma másképp. Noha Kadlót Erzsébet utolsó kér-

dése – „Mi a véleményük az objektív felelősségről, tartható-e ez? – nyomán éles nézetkülönbség rajzolódott ki a résztvevők között, a keresztasztal-beszélgetés megmutatta, hogy a különböző politikai oldalhoz tartozó miniszterek véleménye gyakorta közelebb áll egymáshoz, mint gondolnánk.

A második nap második plenáris ülésén, amelyen Lévay Miklós, a Magyar Kriminológiai Társaság főtítkára elnökölt, „Az európai uniós tagság hatása a jogalkotásunkra és a jogalkalmazásra” című téma került terítékre. Chronowski Nóra és Ligeti Katalin előadásaikban az uniós jogrendszer és a hazai jogalkotás egyes ellentmondásaira hívták fel a figyelmet – alkotmányjogi, illetve büntetőjogi szempontból. Kenéz Andrea előadása arra kereste a választ, hogy a hazai jogalkalmazás mennyire felkészült a közösségi jog befogadására. Mint az előadó elmondta: a magyar bírói kar jó úton van afelé, hogy a közösségi jogot elsajátítsa, alkalmazza, de nagyon időigényes folyamatról van szó. Dani Zoltán az ORFK-n belül működő NEBEK, a Nemzeti Bünygyi Együttműködési Központ sokrétű tevékenységrendszerét mutatta be a vándorgyűlés hallgatóságának.

Az ebédszünetet követően újabb szekcióülésekkel folytatódott a konferencia programja. A Börtönügyi Szemle tudósítója természetesen „A szabadságvesztés büntetés-végrehajtásának intézményi reformjai” című szekció ülésén vett részt, amelyről az alábbiakban számol be:

Lőrincz József vezető elnök rövid történeti bevezetőjét követően **Csóti András** elemezte a büntetés-végrehajtás helyzetét a „Felelősen, felkészülten” című fejlesztési program megállapításai alapján. Az előadó a szervezet erősségei közé sorolta a szakmai kulcsmutatók (szökés, öngyilkosság, fogvatartás jogszerűsége) kedvező alakulását, a telítettség mutatók javulását, a foglalkoztatott fogvatartottak arányát (62%), az igazságügyi és rendészeti szervekkel, illetve a civil szervezetekkel ápolat kapcsolatokat, végül a büntetés-végrehajtási szervezet hagyományait, munkakultúráját. A gyengeségek között említette Csóti András a szabályozás korszerűtlenségét (még mindig az 1979. évi 11. tvr. van érvényben), a BVOP funkcionális hiányosságait, a létesítmények, eszközök rossz fizikai, műszaki állapotát, a személyi állomány rendkívül magas fluktuációját, a korszerűtlen képzési rendszert és a fogvatartotti munkáltatás szerkezeti, finanszírozási gondjait.

Huszár László korreferátumában egy azt emelte ki, hogy a börtönbeli prioritások az ideológiai inga járása, az alapvető politikai irányok szerint változnak. Három irányt jelölt meg: a represszív, biztonság-központú irányzatot (amely főleg az Amerikai Egyesült Államokban érvényesül), a korrekciós, reszocializációs célokat követő, továbbá a gazdasági, költségkímélő szempontokat előnyben részesítő modellt. Az előadó rámutatott, hogy ha a három irányzat egyensúlyban van, nincs az egyik felé elmozdulás, nem beszélhetünk reformról. Mint elmondta: Nyugat-Európa jelentős részében a költségkímélés vált elsődleges feladattá, Hollandiában például, amely sok éven át a korrekciós, reszocializációs célok megvalósításának zászlóshajója volt, az utóbbi években a források jelentős mértékű kivonása zajlott le; Angliában összevonták a büntetés-végrehajtást a pártfogó felügyelettel, amely ugyan magyarázható szakmai okokkal, de nyilvánvaló, hogy a költségek csökkentése volt a cél.

Kabódi Csaba a szabadságvesztés-büntetés néhány alapvető jellemzőjét próbálta megfogalmazni felszólalásában. Leszögezte, hogy – noha az elítélt személyeknek csak 10%-a kerül börtönbe évente – a szabadságvesztés-büntetés a büntetések centrális eleme. „A büntetések végrehajtásához vízió szükségeltetik” – jelentette ki az előadó, aki szerint a büntetés-végrehajtás – ugyanúgy, mint a büntetőeljárás – import elméletekkel, illetve gyakorlattal dolgozik. Ezekben eklektika érvényesül, ahol a „keverési arány” nem mind-egy. Kabódi Csaba szerint a rendszerváltás után lett volna lehetőség a hazai börtönrendszer megújítására, ha a rendszeridegen feladatokat (például az előzetes letartóztatás végrehajtását) leválasztották volna. Végezetül a tényleges életfogytiglan jogintézményét abból kiindulva bírálta, hogy a szabadságvesztés-büntetést – amely a „polgárság viszonylag új, szekularizált intézménye” – története során mindig is átmenti jellegűnek tekintették.

Tari Ferenc azt a kérdést fogalmazta meg, hogy szükség van-e egyáltalán reformra. Rámutatott, hogy az intézetek folyamatos korszerűsítése, férőhelybővítése a 80-as években is folyt; jelenleg az IMEI új helyre költöztetése a legsürgetőbb feladat. A szervezetkorszerűsítésről szólva kijelentette, hogy alapvetően nem az öröklött fegyveres jelleggel van probléma, hanem utasításos rendszerből adódó passzivitással. A fogvatartotti rezsimekről szólva Tari Ferenc elmondta, hogy sok nyugat-európai országban a büntetés-végrehajtás határozza meg az elítéltek fokozatait. A rendszerváltás után a magyar börtönügy számos megoldást adaptált; mára elmondhatjuk, hogy a börtönrendszerek között nincs igazán jelentős különbség Európában. A büntetés-végrehajtásnak jót tenne, ha egy kiemelt súlyozott, hosszú távú büntetőpolitika érvényesülne hazánkban.

A konferencia a második napja a szekcióvezetők összefoglalóival zárult. Lőrincz József a büntetés-végrehajtási szekció, **Görgényi Ilona** a helyreállító igazságszolgáltatás témájával foglalkozó workshop, **Gönczöl Katalin** pedig a „Bűnmegelőzési stratégia és megvalósulásának tapasztalatai” című szekció előadásait foglalta össze.

A konferencia zárszavában ugyanő mondta el, hogy – a magas szintű előadások jóvoltából – talán az elmúlt 25 év legsikeresebb rendezvénye volt a mostani. Végül **Gönczöl Katalin – Lévy Miklóssal** – egyetemben megköszönte a vendéglátóknak, személy szerint **Váradi Erikának** a melegszívű vendéglátást, illetve a Magyar Kriminológiai Társaság szervezőinek munkáját.

Legvégül – mintegy a program ráadásaként – lehetőség nyílt a **„Közösségi jóvátételei programok a fővárosban”** című projektről készült film megtekintésére.

Jelen tudósítás, ha nem is tudott teljes képet adni a vándorgyűlés programjának egészéről, remélhetőleg érzékeltette a tanácskozás során megvitatott témákat és azt, hogy a résztvevők nemcsak szellemiekben gyarapodtak, de jól is érezték magukat a kétnapos rendezvény folyamán.

D. F. I.